

رضا سید حسینی

مکتب‌های ادبی

جلد دوم

مؤسسه انتشارات نگاه

رضا سید حسینی

مکتب‌های ادبی

جلد اول

موسسه انتشارات نگاه

فهرست

تولد ادبیات جدید ۵۲۳

شکست ناتورالیسم و «علم تحقیق» ۵۲۷، آغاز شعر نو ۵۲۸، شارل بودلر ۵۲۹، ارتور رمبو ۵۳۲، استفان مالارمه ۵۳۳

سمبولیسم ۵۴۳

تشویش پایان قرن ۵۲۵، شاعران نفرین شده ۵۴۷، وارونه ۵۴۸، شاعران منحط ۵۴۹، کلمه سمبول ۵۵۲، بیانیه سمبولیسم ۵۵۵، اصول سمبولیسم ۵۵۶، شعر آزاد ۵۶۰، رمان سمبولیک ۵۶۱، در عالم تئاتر ۵۶۲، خلاصه کلام ۵۶۴، سمبولیسم در قرن بیستم ۵۶۵، سمبولیسم، یک ماجرای اروپایی ۵۶۶، در روسیه ۵۶۷، در انگلستان ۵۶۹، در آلمان و اتریش ۵۷۰، در اسپانیا ۵۷۳، در کشورهای دیگر ۵۷۴، ادبیات ترکیه و یک شاعر سمبولیست ۵۷۵

نمونه‌هایی از آثار سمبولیست‌ها ۵۷۹

۱. از پیشوایان سمبولیسم ۵۷۹

سفر، از شارل بودلر ۵۷۹

رقیای پارسی، از شارل بودلر ۵۸۴

پیزن‌ها، از شارل بودلر ۵۸۷

Héautontimoroumenos، از شارل بودلر ۵۸۸

دعوت به سفر، از شارل بودلر ۵۹۰

مضوت‌ها، از آرتور رمبو ۵۹۲

نژاد پست، از آرتور رمبو ۵۹۳

کیمیای سخن، از آرتور رمبو ۵۹۶

فهرست

- به نام حکیم سخن در زبان آفرین ۱۱
  - مقدمه چاپ دوم ۱۵
  - یادداشت نویسنده بر چاپ دوم ۱۷
  - و اینک پس از سی و دو سال ۲۰
  - سرآغاز: سخنی چند درباره قرون وسطی و رنسانس و پیدایش ادبیات ملی در اروپا ۲۳
- نقش کلیسا ۲۵، ادبیات لاتینی در قرون وسطی ۲۷، رشد ادبیات ملی ۲۸،
ادبیات اسپانیای مسلمان ۲۸، ادبیات لاتین در دوره رنسانس ۲۹، ایتالیا و
پتراک ۳۰، میراث یونان و دوران رنسانس ۳۱

باروک ۳۹

- باروک چیست؟ ۴۱، باروک در هنرهای تجسمی ۴۳، دو مضمون اصلی ۴۴،
حرکت ۴۶، مونتینی ۴۸، پروتئوس و سیرسه ۴۹، مرد صد چهره ۵۳، دکور ۵۵،
طاووس ۵۶، باروک و قرن بیستم ۶۲

نمونه‌هایی از آثار باروک ۶۵

۱. شعر: حباب، از ریچارد کراشو ۶۵
- قطعه‌های محال، از آمادیس ژامن ۶۶
۲. داستان: رؤیای مرگ، از کهوه دو (صفحه‌ای از داستان) ۶۸
۳. از اخلاقیون: تبعات مونتینی (فصل سی و یکم، آدمخواران) ۶۹

کلاسیسیسم ۸۳

مقدمه‌ای بر مکتب کلاسیک ۸۵، درباره اومانسیسم ۸۸، اومانسیسم و رنسانس

گورادگارپو، از استفان مالارمه ۶۰۴

۲. سمبولیست‌ها ۶۰۶

یکشنبه، از ژول لافورگ ۶۰۶

«وزوو» و شرکا، از ترستان کوری‌یر ۶۰۸

بیمارستان، از موريس مترلینگ ۶۱۰

شاهدخت مالن، از موريس مترلینگ ۶۱۳

مثل هرشب، از امیل ورآرن ۶۱۶

پلکان، از احمد هاشم ۶۱۸

مکتب‌هایی که از سمبولیسم

جدا شدند یا با آن مقابله کردند ۶۱۹

مکتب رومن ۶۲۳

قطعه، از ژان موره آس ۶۲۵

ناتورسیم ۶۲۷

شامگاه در خانه، از سن ژرژ دوبوئلیه ۶۲۹

امشب تا دیروقت روشن خواهد بود...، از آنا دو نوای ۶۳۰

جهان وطنی ۶۳۱

موسیقی پس از مطالعه، از والرئ لارپو ۶۳۴

اونانیمیس ۶۳۷

گروه صومعه ۶۳۹، اونانیمیس و شهر ۶۴۰

زندگی همداستان، از ژول رومن ۶۴۲

ایماژیست‌ها (تصویرگرایان) ۶۴۵

تاریخچه ۶۴۸، آموزه ایماژیسم ۶۴۸

تحول مکتب‌ها در روسیه ۶۵۳

سمبولیسم، فوتوریسم و آکمه‌ایسم - از بوریس آخنباوم ۶۵۵

فوتوریسم ۶۶۷

فوتوریسم در تئاتر ۶۷۱، در کشورهای دیگر ۶۷۲، فوتوریسم روسی

۶۷۲

نمونه‌هایی از آثار فوتوریست‌ها ۶۷۷

۱. بیانیه‌ها ۶۷۷

بیانیه فوتوریسم (۱۹۰۹)، از ف. ت. ماریتی ۶۷۷

بیانیه فنی فوتوریسم (۱۹۰۹) ۶۷۹

بیانیه نمایشنامه‌نویسان فوتوریست (۱۹۱۱)، از ف. ت. ماریتی ۶۸۰

۲. اشعار ۶۸۴

به اتومبیل کورسی، از ف. ت. ماریتی ۶۸۴

ابر شلواریوش، از ولادیمیر مایاکوفسکی ۶۸۷

آکمه‌ایسم ۶۹۳

نمونه‌هایی از شاعران آکمه‌ایست ۶۹۷

شعر، از آنا آخمتوا ۶۹۷

حال که، از اوسپ ماندلشتام ۶۹۸

اکسپرسیونیسم ۷۰۱

کلمه ۷۰۶، بحران تمدن جدید ۷۰۶

در ادبیات ۷۰۹

یک انقلاب نارس ۷۰۹، از یاس تغزلی تا خوشبینی انقلابی ۷۱۱،

اکسپرسیونیسم در تئاتر ۷۱۳، در حاشیه اکسپرسیونیسم ۷۱۵

نمونه‌هایی از آثار اکسپرسیونیست‌ها ۷۱۷

کلبه سرطانی‌ها، از گوتفرید بن ۷۱۷

قهرمان گرسنگی، از فرانسیس کافکا ۷۱۹

کویسیم ۷۳۱

مقدمه جریان‌های ادبی پس از جنگ ۷۳۳، کویسیم در نقاشی ۷۳۴،

کویسیم در ادبیات ۷۳۶

نمونه‌های کویسیم ادبی ۷۳۹

از مجموعه «خط‌نگاری‌ها»، از گیوم آپولینر ۷۳۹

ملار، از گیوم آپولینر ۷۴۰

شعر ماه، خروس و مروارید، مزایای اعتراف، از ماکس ژاکوب ۷۴۸-۷۴۹

دادائیسم ۷۵۱

تأثیر جنگ ۷۵۴، تولد دادا ۷۵۶، دادا در پاریس ۷۶۰، محاکمه بارس و

آغاز انشعاب ۷۶۵، آفرینش در عین ویرانگری ۷۶۷، مفهوم نهضت ۷۶۹

نمونه‌های دادا ۷۷۱

بیانیه آقای آنتی پیرین، از ترستان تزارا ۷۷۱

مکتب عینی و غیرشخصی ۲۹۷، قهرمان‌ها و موضوع اثر رئالیستی ۲۹۸، صحنه‌سازی در رئالیسم و رومان‌تیسیم ۲۹۹

رئالیسم در کشورهای دیگر ۳۰۰

در انگلستان ۳۰۰، در آلمان ۳۰۲، رئالیسم بورژوا ۳۰۳، در آمریکا ۳۰۴، در روسیه ۳۰۷: (رئالیسم نخستین ۳۰۹، رئالیسم انتقادی ۳۱۱، رئالیسم سوسیالیستی ۳۱۲: تاریخ و تعاریف ۳۱۲، کاربرد و نتایج ۳۱۶)، در سایر کشورها ۳۱۸، رئالیسم در امریکای لاتین ۳۲۰، رئالیسم در روزگار ما ۳۲۲، رئالیسم جادویی ۳۲۷

نمونه‌هایی از آثار نویسندگان رئالیست ۳۲۹

۱. از ادبیات فرانسه: واترلو از صومعه پارم، اثر «استاندال» (ترجمه قسمتی از متن) ۳۲۹
اوژنی گراند، اثر «بالزاک» (خلاصه کتاب و ترجمه قسمتی از متن) ۳۳۸
مادام بوواری، اثر «گوستاو فلوربر» (خلاصه کتاب و ترجمه قسمتی از متن) ۳۴۴
۲. از ادبیات انگلستان: زندگی و ماجراهای مارتین چارلوت، اثر «چارلز دیکنز» (خلاصه کتاب و ترجمه قسمتی از متن) ۳۴۹

۳. از ادبیات روسیه: جنگ و صلح، اثر «لئون تولستوی» (خلاصه کتاب و ترجمه قسمتی از متن) ۳۵۴
از رئالیسم سوسیالیستی: گارد جوان اثر «الکساندر فادیف» (معرفی کتاب و ترجمه قسمتی از متن) ۳۶۰
۴. رئالیسم جادویی: امریکای لاتین: افسانه و واقعیت، از «ماريو بارگاس یوسا» (مقاله‌ای برای آشنائی) ۳۶۵
داستان کوتاه: مواجهه، از «خورخه لوئیس بورخس» (ترجمه کامل داستان) ۳۷۲
رمان: رازهای سرزمین من، از «رضا براهنی» (فصلی از قول حسین میرزا) ۳۸۱
مرگ عزیز و بیچار، از «لطیفه تکین» (ترجمه قسمتی از متن کتاب) ۳۹۸

ناتورالیسم ۴۰۵

ناتورالیسم چیست؟ ۴۰۷، هنر رئالیستی، مقدمه‌ای بر ناتورالیسم ۴۰۸، فلسفه ناتورالیستی ۴۰۹، شوپنهاور ۴۱۰، یک نهضت سیاسی و اقتصادی ۴۱۱

یک تحول فکری همراه با تحول اقتصادی و سیاسی ۴۱۲، ناتورالیسم و علم ۴۱۷، مسئله وراثت ۴۲۱، مشخصات آثار ناتورالیستی ۴۲۲، ناتورالیسم و اخلاق و اجتماع ۴۲۴، زبان آثار ناتورالیستی ۴۲۵، شرح جزئیات ۴۲۷، گروه‌مدان ۴۲۹، عقایدی چند ۴۳۰، در عالم تئاتر ۴۳۴، روش دیگر نویسندگان ناتورالیست ۴۳۵، تأثیر ناتورالیسم ۴۳۷، ناتورالیسم در کشورهای دیگر ۴۳۹

نمونه‌هایی از آثار نویسندگان ناتورالیست ۴۴۳

۱. مقالات تئوریک: رمان تجربی، از «امیل زولا» (ترجمه قسمتی از مقاله در باب رمان) ۴۴۳
۲. رمان‌ها و داستان‌ها: آسوموار، از «امیل زولا» (خلاصه کتاب و ترجمه قسمتی از متن) ۴۵۱
تسپلی، از «گی دو موپاسان» (خلاصه کتاب و ترجمه قسمتی از متن) ۴۵۵
سانا، از «امیل زولا» (معرفی کتاب و ترجمه قسمتی از متن) ۴۶۱
۳. نمایشنامه‌ها: کلاغان، از «هانری بک» (خلاصه نمایشنامه و ترجمه قسمتی از متن) ۴۷۹

هنر برای هنر و مکتب پاراناس ۴۸۹

هنر مفید ۴۹۲، هنر برای هنر ۴۹۳، سابقه فلسفی و عقیده فورستر ۴۹۵، مکتب پاراناس ۴۹۹، شعر پاراناسین ۵۰۰، توجه به دوره کلاسیک ۵۰۰، یأس و نومیدی در آثار پاراناسین‌ها ۵۰۱، روش دیگر پاراناسین‌ها ۵۰۲، شعر اوبژکتیف عینی ۵۰۲، ادبیات مدنی در برابر هنر برای هنر ۵۰۳

چند نمونه از اشعار پاراناسین‌ها ۵۰۵

۱. خرگوش‌ها، از «تئودور دوبانویل» (متن فرانسه و ترجمه فارسی آن) ۵۰۵
۲. فاتحان، از «ژوزه ماریا دوهردیا» (متن فرانسه و ترجمه فارسی آن) ۵۰۹
۳. ظهر، از «لوکت دولیل» ۵۱۱

دو بخش از بیانیه هفتم ۷۷۴

جنگل سخنگو یا علامت معقول جزیره پاک، از ترستان تزارا ۷۷۷
فراموشم خواهید کرد، از آندره برتون و فیلیپ سوپو ۷۷۸
درخت مسافران، از ترستان تزارا ۷۷۹

سوررئالیسم ۷۸۱

پیدایش سوررئالیسم ۷۸۴، موقعیت تاریخی ۷۸۶، آرمان شناخت کامل ۷۸۹، امکان رویکردی ذهنی و اشراقی به این شناخت ۷۸۹، اسلاف سوررئالیسم ۷۹۰، سیر تاریخی اندیشه سوررئالیستی ۷۹۷، سوررئالیسم شهودی ۷۹۸، درباره بیانیه (Manifeste) نوامبر ۱۹۲۴، دوران خردگرایی ۸۰۲، بیانیه دوم Second Manifeste du surrealisme ۸۰۷، دوران فلسفی (۱۹۳۹-۱۹۵۰)، مهاجرت به امریکا ۸۱۰

فنون سوررئالیسم ۸۱۳

۱- طنز ۸۱۳، طنز عینی و طنز سیاه ۸۱۸، از طنز عینی به طنز سیاه ۸۱۹،
۲- امر شگفت و جادو ۸۲۲، ۳- نگارش خودکار ۸۲۶، عمل به نگارش خودکار ۸۲۷، کاربرد نگارش خودکار ۸۳۰، ناکامی دائم ۸۳۳، ۴- رؤیا ۸۳۵، ۵- دیوانگی ۸۳۸، ۶- تصادف عینی ۸۴۴، نقد امور ۸۴۸،
۷- اشیاء سوررئالیستی ۸۵۰

هنر و سوررئالیسم ۸۵۳

۱- شعر ۸۵۳، ۲- نقاشی ۸۶۶، ۳- تئاتر ۸۷۴، ۴- سینما ۸۷۹، پایان سخن ۸۸۲

سوررئالیسم در کشورهای دیگر ۸۸۵

مدخلی بر فلسفه سوررئالیسم ۸۸۹

آزادی فکر ۸۹۰، امید، عصیان و انقلاب ۸۹۱، خودکاری و تصادف ۸۹۴، ملاقات و کشف ۸۹۷، زیبایی و عشق ۸۹۹، تصادف عینی ۹۰۱، دغدغه فلسفی ۹۰۲

نمونه‌هایی از آثار سوررئالیست‌ها ۹۰۵

قسمت‌هایی از بیانیه اول سوررئالیسم (۱۹۲۴) ۹۰۵
میدان‌های مغناطیسی، از آندره برتون - فیلیپ سوپو ۹۱۵
یادداشت‌هایی درباره شعر (۱۹۳۶)، از آندره برتون - پل الوار ۹۱۷
نادیا، از آندره برتون ۹۲۰
قطعات روزنامه، آندره برتون ۹۲۹

من آنچه با تو گفتم، از پل الوار ۹۳۰

مشاهدات تازه، از پل الوار ۹۳۱

نیمه راه زندگی، از روبر دسنوس ۹۳۲

چه ظهر شگفتی، از رنه کرول ۹۳۵

آیا خوابیم؟، از آنتونن آرتو ۹۳۸

یک قطعه سوررئالیستی، از رمون کنو ۹۳۹

اینک بیماری...، از ژرژ هونیه ۹۴۱

توصیف یک شام سران در پاریس - فرانسه، از ژاک پرور ۹۴۲

قصه اسب، از ژاک پرور ۹۴۶

بسی دیده‌ام، از ژاک پرور ۹۵۰

اگزستانسالیسم یا اصالت وجود ۹۵۳

ادبیات و فلسفه ۹۵۵، کلمه ۹۵۶، ماهیت و وجود ۹۵۶، مسئله فلسفی ۹۵۷

نمونه‌هایی از آثار اگزستانسالیستی ۹۷۱

تهوع، از ژان پل سارتر ۹۷۱

طاعون، از آلبر کامو ۹۸۲

تئاتر نو ۹۹۱

اوژن یونسکو ۹۹۶، ساموئل بکت ۱۰۰۴، آرتور آدامف ۱۰۰۸، ژان ژنه ۱۰۱۳

و درباره:

۱- در نحله یونسکو: ژان تاردیو ۱۰۱۶، گونترگراس ۱۰۱۶، فرناندو آرابال

۱۰۱۶، ۲- در صف بکت: روبر پتزه ۱۰۱۶، مارگریت دوراس ۱۰۱۶،

هارولد پیتر ۱۰۱۶، رولان دوبیار ۱۰۱۶، ۳- نوعی تئاتر بولواری پیشناز

امریکایی: ادوارد آلبی ۱۰۱۷، موری شیسگال ۱۰۱۷، آرتور کاپیت ۱۰۱۷،

جک گلبر ۱۰۱۷، ۴- به دنبال پرشت: ماکس فریش ۱۰۱۷، فردریش

دورنمات ۱۰۱۷، پتر وایس ۱۰۱۷، آرمان گاتی ۱۰۱۷، ۵- آفریقایی‌های

فرانسوی زبان: یاسین کاتب ۱۰۱۷، امه سه زر ۱۰۱۷

نمونه‌ای از تئاتر نو ۱۰۳۷

استاد، از اوژن یونسکو ۱۰۳۷

دگرذیسی رمان ۱۰۴۷

از (۱۹۲۰ تا ۱۹۵۰) ۱۰۵۲، تک‌گویی درونی و سیلان ذهن ۱۰۵۷

به نام حکیم سخن در زبان آفرین

اینک آن متن نهائی که در چاپ پیش وعده‌اش را داده بودم: به مقاله‌های اصلی، مطالبی که گفتن آنها ضروری به نظر می‌رسید افزوده شده و در بخش نمونه‌های هر مقاله، گذشته از آنکه نمونه‌های اساسی‌تری آورده شده است، اصرار داشته‌ام که در مورد هر مکتب قسمت‌هایی از آثار نظریه‌پردازان آن مکتب را هم ترجمه و نقل کنم تا فهم آن جریان فکری را که به ظهور مکتب انجامیده است تسهیل کند. به عنوان نمونه می‌توان به صفحاتی از مقدمه کرامول اثر ویکتور هوگو و مقاله‌های تئوریک از پیشوایان رومانسیسم آلمان و نیز مانیفست‌های سوررئالیسم اشاره کرد. چند مقاله اصلی نیز که در چاپ‌های قبل نبوده در این چاپ به صورت فصول مستقلی با نمونه‌های لازم آمده است. از آن جمله است فصول «باروک» و «اکسپرسیونیسم». ضمناً فصل سوررئالیسم، با استفاده از منابع تازه‌ای که در آن زمان در دسترس نبود، از نو نوشته شده و با نمونه‌های مناسب‌تری ارائه شده است. در اینجا تذکر چند نکته ضروری است:

۱. مطالبی که به مقاله‌های اصلی اضافه شده به‌طور کلی از سه منبع زیر ترجمه شده است:

1- Encyclopaedia Universalis.

2- Dictionnaire Historique, Thematique et Technique des Litteratures,
Larousse

رمان نو ۱۰۷۰

- ۱- چارچوبه نظری و عقیدتی ۱۰۷۰، ۲- راه‌ها - بدگمانی‌ها، پژوهش‌ها ۱۰۷۲، ۳- توصیف بصری ۱۰۷۵، ۴- قالب‌ها، رمان، ساختارها ۱۰۷۸، ۵- مسیرها ۱۰۸۱

رمان و اندیشه ۱۰۸۴

مقاله در رمان ۱۰۸۹

مقاله نظری درباره رمان امروز ۱۱۰۶

رمان به منزله پژوهش، از میشل بوتور ۱۱۰۶

نمونه‌هایی از «رمان نو» ۱۱۱۳

- ۱- پاک‌ها، از آلن رب گریه ۱۱۱۳
- ۲- ساحل شنزار، از آلن رب گریه ۱۱۲۰
- ۳- اولیس، از جیمز جویس ۱۱۲۵، یادداشت‌ها ۱۱۳۷

پایان سخن و دعوت به آغازی دیگر ۱۱۵۳

کتابنامه ۱۱۵۶

نمایه ۱۱۵۷

تولد ادبیات جدید

در انتشار کتاب دوم ادبیات جدید ادبی که کمپلی با عنوان نظری
 ادبیات به ادبیات نوزاد بستیم و در همین مکتب‌ها به آن اضافه شده
 بود. اکنون این و نقدی سنگین می‌گذرد. در آن مقاله ادبیات جهان در نیمه
 اول قرن بیستم، کمپلی خوبانده شده بود که در هیچ گونه وسیله مشترک و
 ارتباط و اتصال نظر نظریه و اضافه شده بود که قرن بیستم در دوره زوال
 مکتب‌ها می‌تواند و حتی به عقیده بسیاری از سخن‌سازان شاید دیگر
 کمپلی تازه‌ان در ادبیات به وجود نیاید.

باید گفت که این سخن هنوز تا حد زیادی معتبر است. دوران
 مکتب‌سازی به صورتی که در نوزاد مکتب‌ها و نوزادهم رواج داشته
 است. ما وجود آخرین تلاش‌هایی که در نیمه اول قرن بیستم در مورد آن
 صورت گرفت. در نیمه دوم قرن، دیگر ادامه نیافت و اگر عموماً مانند
 زمانه نو یا گذار بود و یا در نیمه دوم قرن به آثار عظیمی از نویسندگان
 اطلاق شد. در واقع با توجه به نوع شباهت در آثار آن عده یا شاید دیگر
 بود و زمان نوزاد مکتب‌ها هم که آثارشان زیر یکی از عنوان قرار گرفته
 بود. هر کدام مشخصه خاص خود را داشتند و باید گفت که این وضع
 خاص نیمه دوم قرن هم نیست و به طور کلی آثارش این، از یک طرف
 پیشی به اعلام استقلال و مشخص روی گرفته است و خود را از نیمه
 اول مکتب‌ها نظیر دستور العمل و تقلید و سنت آکادمیک و فشارهای

3- Histoire des Litteratures, T. 2 (Encyclopedie de la Pleiade).

و در موارد استثنائی (از جمله در مورد سوررئالیسم) به منابع دیگر مراجعه شده است.

۲. هرچند افزودن مطالب جدی‌تر به مقاله‌های قبلی که ساده‌تر بوده است ممکن است ایجاد ناهماهنگی در مطالب کتاب کرده باشد، ولی منظور من از آوردن این مطالب، همان‌طور که پیش از این نیز در موارد متعدد گفته‌ام، توجه دادن به استادان و محققان بوده است که به این مختصر اکتفاء نکنند و به فکر ترجمه متون تئوریک مورد لزوم و یا تألیف کتابهای مورد احتیاج در این مباحث بیفتند.

۳. مسئله نقد امروز که خوشبختانه در سال‌های اخیر به آن توجه شده و دوستان پژوهشگرمان به بحث درباره آن پرداخته‌اند، در اینجا فقط به صورت یک مقاله مطرح شده است. اما بهتر است در مورد این مباحث نیز مانند بحث مکتب‌های ادبی دچار خوش‌باوری نشویم و یکبار برای همیشه بدانیم که هیچ ادبیاتی با تقلید از دیگران به وجود نمی‌آید، اگر ما در گذشته ادبیات پربراری داشته‌ایم به سبب پشتوانه قوی تئوریک آن بوده است که امروزه با اینکه مورد توجه پژوهشگران غربی است، خود ما از آن غافلیم و تا این تئوری‌ها امروزی نشود و ما پایه‌پای پیشرفت مطالعات ادبی در غرب، به فطرت خویشتن بازنگردیم و آثار امروزی، از پشتوانه قوی فرهنگی (چه در قالب و چه در محتوا) برخوردار نباشد، نمی‌توانیم منتظر باشیم که تنها با تقلید از دیگران و به‌طور تصادفی به رشد ادبی دست یابیم. البته جای این بحث در این مقدمه نیست و امیدوارم در اثر دیگری که خود کوششی باشد در مسیر دستیابی به آن رشد ادبی، با تفصیل بیشتری به آن پردازم.

۴. در مورد مکتب‌ها و جریان‌های فرعی ادبیات (که معمولاً همیشه برای عده‌ای مطرح است و هر لحظه انسان با خواننده‌ای روبرو می‌شود

۱. گذشته از مقالات متعدد و چند کتاب، امسال نیز اولین کتاب جامع در این مورد (ساختار و تأویل متن تألیف بابک احمدی) منتشر شد و می‌تواند مقدمه‌ای باشد برای ترجمه متون مورد لزوم در این باره و یا تألیفات دیگر.

که می‌گوید کاش فلان عنوان را هم در کتابتان آورده بودید.)، نخست در نظر داشتم که در پایان جلد دوم، چهل پنجاه صفحه‌ای به این عناوین اختصاص بدهم. اما وقتی شروع به استخراج مدخل‌ها کردم دیدم از حد بدر شد و کار به این سادگی‌ها نیست. مانده بودم که چه کار کنم. در این میان نامه‌ای از یک خواننده علاقمند به دستم رسید که پیشنهاد می‌کرد در کنار مکتب‌های ادبی، فرهنگ مکتب‌های ادبی را هم بنویسم که دیدم این پیشنهاد، معمای مرا حل کرده است. و امیدوارم که به زودی بتوانم یک مجلد مستقل با عنوان فرهنگ مکتب‌ها و جریان‌های ادبی بنویسم که پاسخگوی این نیاز باشد.

رضا سیدحسینی

بیستم مردادماه ۱۳۷۱